

מפתח

שערי גאולה

לקט מראי מקומות
הפותח י"ח שערים בשלבי הגאולה

בין המצרים
תשפ"ד

אין להוציא מביהמ"ד עד ת"ב

ניתן להשיג חוברות המעוררות לציפייה לגאולה ולבית המקדש:

1. זכירת המקדש – 47 דינים לזכור את ביהמ"ק בכל יום.
2. ושכנתי בתוכם – י"ד עניינים הנחשבים כמקדש וכקרבן, ובהם 164 דינים.
3. מהרה יבנה המקדש – 64 דינים שמקורם משום הציפיה לביהמ"ק.
4. אחר כותלנו – 184 דינים השייכים לביהמ"ק בזה"ז.
5. פתאום יבוא – חיוב לימוד דיני עבודת ביהמ"ק בזמנינו.
6. סוגיית ביאת אליהו והמשיח – חוברת ללימוד בעיון את הסוגיא (עירובין מג:).
7. מפתח נושאים – חלוקת דיני ביהמ"ק למאות נושאים עם הפניות לספרים.
8. ציפית לישועה – זירוז לימוד קדשים להלכה ועובדות מהח"ח.
9. ועשו לי מקדש – 86 דינים והנהגות בענייני בית הכנסת כביהמ"ק.

**"דבר אחר מפני שישראל שבאותו הדור אומרים:
אפשר עולם כמנהגו נוהג ויש גאולה בשנה זו,
והם אינם יודעים שפתאום יבא".**

(פרקי היכלות רבתי פרק לו, ה)

להערות ולקבלת חוברת זו ושאר החוברות

ת.ק. 03-5081813

דוא"ל: t8429433@gmail.com

תוכן השערים

6	שער א: הציפיה לגאולה
8	שער ב: זמן הגאולה
10	שער ג: משיח בן יוסף
11	שער ד: ביאת אליהו
13	שער ה: מלך המשיח
15	שער ו: מלחמת גוג ומגוג
16	שער ז: מחיית עמלק
17	שער ח: קיבוץ גלויות
19	שער ט: ארץ ישראל
19	שער י: בנין ירושלים
20	שער יא: בנין בית המקדש
22	שער יב: הקרבת הקרבנות
23	שער יג: ימות המשיח
24	שער יד: הדינים שיתחדשו
26	שער טו: תחיית המתים
29	שער טז: יום הדין הגדול
30	שער יז: אלף השביעי
31	שער יח: עולם הבא

עצה נפלאה לימי בין המצרים:

ללמוד שער אחד, או נושא אחד מתוך שער, ולבררו היטב, ובזה אפשר לזכות לקיים ציפיה לישועה, ולבקש יותר את הגאולה. ניתן לשלוח סיכום או מאמר מוקלד בעניינים אלו לכתובת הנ"ל, ויפורסם בלי"נ בקובץ מיוחד.

פתח השער

א. הנה בדורות האחרונים לא מצינו שהתעסקו הרבה בענייני הגאולה.

אך הנביאים האריכו הרבה בכל סדר הגאולה, וכן בגמרא ובמדרשים במקומות רבים עוסקים בענייני הגאולה. כמו כן מצינו לכמה מגדולי הראשונים¹ ורבתינו האחרונים² שכתבו הרבה בספריהם על הגאולה³.

ואף שכתב הרמב"ם (מלכים י"ב ב') 'שכל אלו הדברים לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו', היינו שאי אפשר להכריע בזה, אבל בודאי זה חלק מהתורה הקדושה, ויש בלימוד ענייני הגאולה מצוות לימוד התורה, וצריך ללמוד סוגיות אלו בעיון כמו כל סוגיות הש"ס.

ב. עוד יש בלימוד זה מעלה מיוחדת שהוא מחזק את האמונה בביאת המשיח, בתחיית המתים ובשכר הצפון לצדיקים לעתיד לבא, וכן מעורר מאד את הציפיה והכמיהה מתי נזכה לראות בעינינו את כל זה.

וכמו שכתב החפץ חיים (בהקדמה שניה לליקוטי הלכות) שבלמוד הקרבנות יש מעלה עליונה שעל ידי זה **מתעורר בנפש האדם הרגש פנימי ותשוקה נמרצה** לעבודת המקדש, ומצפה לישועת ה' מתי יבנה ויגיע הלימוד למעשה. וקל וחומר שבלמוד ענייני הגאולה מתעורר הציפיה לגאולה⁴.

ג. עוד מעלה גדולה יש בלימוד זה שהוא מקרב את הגאולה.

וכמו שכתב הח"ח במכתבו להגרי"ח זוננפלד (מכתבים ומאמרים ה'): **אין ספק כי יהיה בזה התעוררות הגאולה**, אם חלק רב מישראל, ובפרט בארץ הקודש יעסקו בסדר הזה בעיון הלכותיה, וכדכתיב "אני לדודי ודודי ליי", כי כאשר אנו מכינים עצמנו מצידנו, גם הוא יחיש מצידו לגאלנו.

ד. בהשקפה ראשונה יש כאן תמיהה גדולה, מדוע צריך להתעמק בכל שלבי הגאולה, ובכל מה שיהיה עד עולם הבא, הרי הכל תלוי רק בחלק הראשון שהמשיח יבוא, ואחר כך ממילא נזכה לכל שלבי הגאולה עד הגאולה השלימה.

אמנם הנה חז"ל תקנו להתפלל שלש פעמים כל יום שמונה ברכות על כל שלבי הגאולה – מקיבוץ גלויות עד חזרת העבודה לבית המקדש⁵ - ונראה מכאן יסוד גדול שרק כאשר יתפללו ויהיו ראויים לכל שלבי הגאולה, תתחיל הגאולה⁶.

וכן משמע במדרש⁷ שאין ישראל נגאלין עד שיבקשו מלכות שמים מלכות בית דוד ובית המקדש.

¹ כגון: הרס"ג (בספר אמונות ודעות), הרמב"ם (בהלכות תשובה פ"ח ופ"ט, ובהלכות מלכים פ"א ופ"ב, ובמאמר תח"מ), הרמב"ן (בשער הגמול, ובספר הגאולה, ובפירושו לתורה ולשי"ש), רבינו בחיי (בפירושו לתורה ובכד הקמת), אברבנאל (בפירושו לני"ך ובספרו ישועות משיחו).

² כגון: המהר"ל (בספרו נצח ישראל ובשאר ספריו), הרמח"ל (בדעת תבונות ובשאר ספריו), הגר"א (בכל ספריו והועתק חלק מדבריו באורות הגר"א), הח"ח (בספרו צפית לישועה, במחנה ישראל פכ"ד ופכ"ה, ובהרבה מקומות).

³ וכן יצא בשנת תש"ל ספר 'חבלי משיח בזמנינו' העוסק בעניינים אלו (עם הסכמות: הגר"א יפהן, הגר"א חב"ד, הגר"א ש"ד, הגר"ש וואזנר ועוד רבים). ובשנת תשמ"ג יצא ספר 'אוצרות אחרית הימים' שהאריך הרבה בכל עניינים אלו, (עם הסכמות: הגר"ש אויערבאך, הגר"ש אלישיב, הגר"ב אבא שאול, הגר"ש ברוידא, הגר"ש וואזנר, הגר"ש שיינברג).

⁴ כעין דברי הח"ח בסוף ההקדמה לספר 'חפץ חיים' בשם המדרש, ובמכתבים ומאמרים סוף מכתב ז' ע"ש.

⁵ והם ח' הברכות באמצע תפלת שמו"ע: א. קיבוץ גלויות, ב. דין ברשעים, ג. יכלו הפושעים, ד. יתרום קרן הצדיקים, ה. השבת השכינה לירושלים, ו. מלכות דוד בירושלים, ז. בנין ביהמ"ק – בית תפילה, ח. חזרת העבודה (כמבואר במגילה טז: יז).

⁶ וכ"כ הגר"א בביאורי אגדות מגילה רפ"ב (מובא באבן שלמה פ"א הערה א') שאין יכול להיות הגאולה ובנין ירושלים, עד שיהיו שלמים תחילה כל הדרגין, וביאר שם את סדר הברכות בשמו"ע.

והביאור י"ל שאין הפירוש שהגאולה קיימת ומתפללים שתגיע, אלא אנו בתפילותינו מחדשים את הגאולה בכל שלביה, וכל תפילה מוסיפה עוד חלק ושלב בגאולה⁸.

ולפי"ז גם בלימוד ענייני הגאולה צריך להעמיק ולברר את כל שלבי הגאולה ולצפות לה, ובזכות זה נזכה שהגאולה תתחיל בקרוב, וגם כל שלבי הגאולה יהיו במהירות בזה אחר זה⁹.

* * *

חוברת זו נקראת 'שערי גאולה', כיון שכל חלק הוא רק שער ומראה מקום להכנס דרכו לאולמות וחדרים עד אין שיעור. ומשום קוצר הזמן לא התאפשר להכנס יותר לכל הפרטים, ונכתב רק בכללות ובקיצור גדול, ותן לחכם ויחכם עוד.

סדר השערים אינו מדויק, כיון שישנם הרבה דעות בסדר הדברים. ובפרט שחלק מהדברים יתקיימו בשני זמנים שונים¹⁰. וכבר הובא לעיל מדברי הרמב"ם שכל אלו הדברים לא נדע איך יהיו עד שיהיו¹¹, לכן נכתב הסדר רק באופן כללי.

כל המראי מקומות נלקטו מספרים שונים ומליקוטים לפי המזדמן, ואין ללמוד עדיפות מקדימת ספר לחבירו, או ממה שהובא ספר זה ולא אחר.

כמו כן ברוב המקומות לא נבדק המקור בפנים וייתכן שיש טעויות בציון המקור, או בתוכן הדברים. נשמח לקבל תיקונים והערות.

מי שבידו מראי מקומות בעניינים אלו או הוספות, או יודע על ספר מזמנינו שעוסק בעניינים אלו, נשמח לקבל, ונדפיס במהדורה הבאה בס"ד, לתועלת הרבים.

ויה"ר שבזכות העסק בענייני הגאולה נזכה בקרוב לגאולה שלימה, 'ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים'.

⁷ מדרש שמואל י"ג ד', מובא ברש"י הושע ג' ה', ובב"י או"ח ר"ס קפ"ח ובפרישה שם ד'.
⁸ וכדברי הנפה"ח ש"יב פ"י וברוח חיים פ"א מ"ג שאין תפילה דומה לחברתה ובכל תפילה יש תיקונים חדשים, וממילא בכל ברכה בשמו"ע על הגאולה נוסף עוד חלק ונדבך!

⁹ וכמו שכתב הגר"א (באדרת אליהו דברים ל"ב ל"ה): וזהו שאומרים בקדיש 'בעגלא ובזמן קריב', בעגלא שהקב"ה ימהר להביא את הגאולה, ובזמן קריב שגם הגאולה גופא יהיה הכל בזמן קרוב, שהגאולה תהיה בהרבה עניינים, כמו תח"מ גוג ומגוג, ויהיו הכל בזמן קרוב זה אחר זה. וכ"כ הח"ח על הפסוק כי קרובה ישועתי לבא.

¹⁰ כגון: בקיבוץ נדחי ישראל – יהיו שני שלבים פקידה וזכירה. בביאת המשיח – יהיה משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, והמשיח עצמו יתגלה ויתכסה ויתגלה. בבנין בית המקדש – יהיה מקדש גשמי ורוחני. במלחמת גוג ומגוג – יהיו ג' חלקים. בתחית המתים – תהיה תחייה לצדיקים ולכל ישראל. ובזה מיושבים הרבה קושיות בעניינים אלו.

¹¹ ובבית הלוי עה"ת פרשת בא האריך לבאר שנעלם מאתנו כל סדרי הגאולה ע"ש. [ואולי י"ל לפמשנ"ת שאנו מחדשים את שלבי הגאולה, לכן זה נעלם כיון שעדיין לא התחדש!].

שער א: הציפיה לגאולה

א. המקור לצפות:

1. חכה לו - סנהדרין צו: הרמב"ם בפיה"מ סנהדרין פרק חלק ביסוד הי"ב, חרדים פרק ל"ה אות ל"ד.
2. אנוכי ה' אלוקיך - סמ"ק מצווה א', הגהות רבינו פרץ שם, וצביון העמודים.
3. קרובה ישועתי לבא - שמות רבה ל' כ"ד, עלי שור ח"ב עמ' ס"ה.
4. שומרים לבוקר - רש"י תהלים ק"ל ו', כד הקמח ערך גאולה א'.

ב. החיוב לצפות

שבת לא. (צפית לישועה), רש"י שם, וחידושי הר"ן. שערי תשובה או"ח קי"ח א' (לכוון בלישועתך קוינו כל היום).

ג. גדר הצפיה

הח"ח בקונטרס צפית לישועה פ"ב ד"ה אבל (כצופה לראות איש שמגיע), ובליקוטי אמרים פי"א (להיות מוכנים), ובשיחות הח"ח ח"ב עמ' י' (כמו שמחכים לאורח), ובמחנה ישראל פכ"ה (לצפות בלב שלם).

דעת חכמה ומוסר ח"ג מאמר א' (סוד הזוכים לגאולה).

ד. הדרך לצפות

1. התבוננות בתכלית הבריאה - עיי מכתב מאליהו ח"ג 280.
2. ידיעת הטובות שיהיו - עיי להלן שער י"ג.
3. לימוד קדשים - הח"ח בסוף הקדמה שניה לליקוטי הלכות, ובמכתבו להגרי"ח זוננפלד (מכתבים ומאמרים ח').
4. לימוד סוגיות הגאולה - עיי בהקדמה לחוברת אות ב'.

ה. כוונה למצווה

רבינו יונה ברכות יב. (כוונה במצווה שבאמירה או בלב), הובא בב"י או"ח תקפ"ט וביאוה"ל סימן ס' סעיף ד' ד"ה יש אומרים. דרך פקודיך הקדמה ז' (במצוות אמונה), להורות נתן ח"ט סימן ב'.

ו. נגאלים בזכות הצפיה

ילקוט תהלים רמז תשל"ו, מס' דרך ארץ רבה פ"ב, ילקוט איכה רמז תתקצ"ז (הצפיה מקרבת את הגאולה), החיד"א במדבר קדמות ערך קיווי, הח"ח בצפית לישועה פי"ג. אחכה לו פי"ג.

ז. מי שאינו מצפה

רמב"ם מלכים י"א א' ובספר המפתח, ובהלכות תשובה ג' ו' (מי שאינו מחכה כופר), פיה"מ סנהדרין פרק חלק ביסוד י"ב, הובא בדברי הח"ח בצפית לישועה פ"ב. ספר העיקרים א' א' (חולק על הרמב"ם).

תענית ל: (כל שאינו מתאבל לא יזכה), שבלי הלקט שם בשם אחיו. רש"י ישעיה כ"ו ב', ל"ג ו', ל"ח ד' ז'.

מדרש שוחר טוב תהלים י"ז (נפלו אלפים שלא ציפו), סידור יעב"ץ הלכות ת"ב (כל השמדות כיון שלא ציפו).

ח. צפיית גדולי ישראל

אוצרות אחרית הימים ח"ב פ"א, ובא לציון גואל שער ד' פרק א'.

ט. תפילות על הגאולה

אחר כותלנו פרק ה'.

י. הכנה לגאולה

חזרה בתשובה

לימוד דיני בית המקדש

יא. לא לפחד

ספר החיים (אחי המהרי"ל) ח"ה פ"ב (יש שלא מצפים לגאולה מפחד חבלי משיח ומלחמות, ואינם יודעים שגאולי ה' יהיו ניצולים מכל פחד וצרה).

בכל ענין זה: אהל משה – בדי נחמה (רמ"י שינערמאן) חלק 'האמונה בביאת המשיח' פרקים ג'-ד', י'-י"ד. חכה לו (רי"ח מרקוביץ) פרק א'. אחכה לו (רי"ש לוי) פרקים א' – ל"ו. מצמיח ישועה (רא"א מנדלבוים) חלק ה' מאמר י'. קץ מגולה (רי"מ סורוצקין) חלק א' שער ג' ענין ג', ועניינים ד' ה' ו' ז'. אורות ונתיבות (רא"א וואלדמאן) חלק ג' פרקים ו' ז'. אוצרות אחרית הימים חלק א' פרק א'. תקוות הגאולה (שומרי אמונים). רעה אמונה שיעור ל"ה.

שער ב: זמן הגאולה

א. קץ בעיתה

דברים ל"ב ל"ד (הלא הוא סתום עמדי), סנהדרין צט. (הקץ נסתר), כתובות קיא. (שבועה לא לגלות), פסחים נו. (נסתם מיעקב אבינו). אוצרות אחרית הימים ח"א פ"ד (יודעי הקץ), שם פט"ו א' (הזמנים שנתנו גדולי ישראל), רבינו בחיי שמות י"ב מ' וכד הקמח ערך גאולה (ג' קיצין כמו בגלות מצרים). הח"ח בכמה מקומות (אנו בתהליך קץ בעיתה), ובשם עולם ח"ב פ"ב (כבר כלה העת, ועתה הוא חבלי הלידה), בחומת הדת פ"ג (הגיע זמן אחרית הימים).

ב. טעם ההסתרה

1. שלא יתיאשו מריחוק הזמן - יפה תואר בראשית רבה צ"ח ב'.

2. שלא יחסר מהגלות - מהר"ל נצח ישראל פרק כ"ד.

ג. אחישנה

ישעיה ס"א כ"ב (אני ה' בעתה אחישנה), ורש"י שם. סנהדרין צח. (זכו אחישנה). הגר"א בתיקו"ז ע"ד א' (יש קיצים בכל דור לפי הזכויות, ויש קץ אחרון שלא תלוי בתשובה אלא בחסד). קץ מגולה ח"א שער א' ענין א'. אורות ונתיבות ח"ג פרק ט' ענף י'.

ד. אחישנה בתוך הבעיתה

הח"ח בספר שם עולם ח"ב סוף פרק י"ג ובחומת הדת פ"ג בהגה, רד"ק ישעיהו ס"א כ"ב, הגר"א באדרת אליהו דברים ל"ב ל"ה, קול התור פ"א ס"ח (מפי הגר"א), זוהר וירא קט"ז ב'.

ה. פקידה וזכירה

הרמח"ל במאמר הגאולה, אחרית כראשית (ר"א שפירא) ח"א פרקים א' – ה'. רמב"ן בסוף שיר השירים (ח' י"ב), ועיי לקמן שער ח' אות ד'.

ו. אלפיים ימות המשיח

סנהדרין צז., ע"ז ט., אברבנאל בישועות משיחו – העיון הראשון פ"א (ימים מוכנים אם יזכו), מהר"ל נצח ישראל פכ"ז.

ז. הדור שיבא

סנהדרין צח. (דור שכולו זכאי או חייב), מהרש"א שם, מהר"ל נצח ישראל פל"ט. אוצרות אחרית הימים ח"ג פ"ג.

ח. בניסן או תשרי

ר"ה יא : , שמות רבה ט"ו א', מאמר הגאולה לרמח"ל אות ל"ג. טו"א ר"ה יא : (באחישנה אין זמן קבוע). ר' צדוק בספר מחשבות חרוץ לא. (אחישנה בתשרי בעיתה בניסן).

אמרי ברוך על הטו"א שם, תשובה מאהבה ח"א רי"א (הובא בפ"ת יו"ד רל"ט ו'), כלי חמדה פרשת שמיני אות ג', בית שערים או"ח קמ"ב (המשיח יכול לבא כל יום, וניסן או תשרי הוא גמר הגאולה). הגר"א באבן שלמה פי"א א' (בפסח יגאלו מהשיעבוד, ובתשרי קיבוץ גלויות ובית המקדש).

ט. איסור חישוב הקץ

סנהדרין צז : (תיפח עצמו), מס' דרך ארץ פי"א, רמב"ם מלכים י"ב ב', רמב"ם בפיה"מ סנהדרין פרק חלק יסוד י"ב, אוצרות אחרית הימים ח"א פי"א.

מתי האיסור :

1. תמיד - הרמב"ם באגרת תימן, מבי"ט בבית אלוקים שער היסודות פרק נ' (הטעם משום שלא יאמין שיבא קודם).

2. בזמן שרחוקים מהגאולה - רמב"ן ספר הגאולה מאמר רביעי.

3. ע"פ אצטגנינות - אברבנאל במעייני הישועה מעיין א' תמר ב'.

י. איסור דחיקת הקץ

כתובות קיא., טעם האיסור (ע"פ אוצרות אחרית הימים ח"א פי"ב) :

1. בריבוי תחנונים - רש"י שם, אבקת רוכל ח"ב כלל ט'.

2. על ידי שמות - חת"ס ח"ו סימן פ"ו ד"ה עמוד כ"ד, לקוטי הש"ס לאריז"ל דף מ"ה.

3. העמדת משיחי שקר - הרמב"ם באגרת תימן.

בכל ענין זה : אורות ונתיבות (רא"א ואלדמאן) ח"ג פרק ט' ענפים ג' – י', אוצרות אחרית הימים ח"א פרקים ב' ג' ד' ט"ו, ח"ג פרקים ג' ד' ה'.

שער ג: משיח בן יוסף

א. מקורות

זכריה פייב י-יב, סוכה נב. ורש"י ד"ה וספדה, מהרש"א ד"ה על. תוס' עירובין מג: ד"ה ואסור, ב"מ קיד. ד"ה מהו, רס"ג באמונות ודעות מאמר שמיני אות ו', מאמר הגאולה לרמח"ל אות ל"ו מ"ד ס"א ס"ג ס"ד, עבודה תמה שער ח' (מחלוקת האם יהיה משיח בן יוסף). הגר"א באבן שלמה י"א ו'. רמב"ן שיה"ש ח' י"ב.

ב. שמו

פרקי דרבי אליעזר י"ט, ורד"ל שם (מנחם בן עמיאל), שבילי אמונה נתיב י' א' (נחמיה בן חושיאל).

ג. זמן ביאתו

1. מעט לפני משיח בן דוד - מדרש תהלים ס', מהרש"א סוכה נב.
2. ארבע שנים לפני משיח בן דוד - שבילי אמונה נתיב י' א'.
3. ארבעים שנה לפני משיח בן דוד - תוס' רבינו פרץ עירובין מג:, אוצר המדרשים ערך משיח עמ' 369. פרקי היכלות ל"ט א, הובא ברמב"ן סוף ספר הגאולה.
4. באלף החמישי - הגר"א באמרי נועם ובחי' אגדות ברכות לד:, מובא בגליון הרמב"ם סוף מלכים ובאבן שלמה י"א ו'.

ד. באחישה

חת"ס או"ח צ"ו ד"ה אמנם (באחישה משיח בן דוד יבא בלי משיח בן יוסף).

ה. מטרת ביאתו

1. ילחם ברשעים - אוצר מדרשים ערך משיח עמ' 369, 391, פרקי דר"א פכ"ח, שבילי אמונה נתיב י' א', תורה שלמה בראשית ט"ו י"ב הערה ק"ל.
2. יכין את העולם - הרס"ג באמונות ודעות מאמר ח' פרקים ה' ו'.
3. יקבץ נדחי ישראל - רמב"ן שיה"ש ח' י"ב (עשרת השבטים), רמח"ל מאמר הגאולה מ"ג (ב' שבטים), ע' לקמן שער ח' אות ג'.

ו. ייהרג

זכריה י"ב י', סוכה נב. ורש"י ד"ה וספדה, ומהרש"א. שבילי אמונה נתיב י' א', אוצר מדרשים ערך משיח עמ' 390, מדרש ויושע מובא במחנה ישראל פרק כ"ד, ילקוט מעם לועז תהלים ח"ג עמ' ר"מ. רמב"ן בסוף שיר השירים (ח' י"ב).

ז. להתפלל שלא ימות

האריז"ל פע"ח שער העמידה פ"ט, שעה"כ דרושי העמידה דרוש ו' (לכוון בשמו"ע: וכסא דוד לתוכה תכין), סידור האריז"ל שם, סידור תפלת ישרים. שערי תשובה או"ח... אוה"ח במדבר כ"ד י"ז (לכוון בלישועתך קוינו).

בכל ענין זה: הקדמה לספר קול התור (התקופה הגדולה) עמ' תכ"א-תל"א. קץ הימין ח"א עמ' שכ"ז, שני"א – שס"ט, ח"ד שער ב' ענין ז (ע"ן במפתח עניינים סוף ח"ב עמ' תמ"ט). אוצרות אחרית הימים ח"ג פרק א'. חוברת מראי מקומות בסוגיית ביאת אליהו ומלך המשיח (מכון תורת הקרבנות).

שער ד: ביאת אליהו

א. מקור

מלאכי ג' כ"ד.

ב. זמן ביאתו

1. יום לפני ביאת המשיח - עירובין מג: ותוסי רי"ד שם, תורת חיים שם, לח"מ נזירות ד' י"א, הרמב"ן במלחמות ה' פרק כ"ד.

2. שלושה ימים לפני ביאת המשיח - פסיקתא רבתי פרשה ל"ה ד', ילקו"ש ישעיה רמז תע"ה. מדרש ויושע מובא במחנה ישראל פכ"ד. כתר המלך ברמב"ם נזירות ד' י"א (תלוי בעיתה ואחישנה).

3. אחרי ביאת המשיח - רמב"ם מלכים י"ב ב', ספר המפתח שם. סדר עולם פרק י"ז. חת"ס ח"ו ס"ס צ"ח (לפ"ז לפני בוא יום ה' הכוונה קודם גוג ומגוג).

ג. קבלת פניו

רש"י עירובין מג: ד"ה מפני הטורח, הובא בדרישה או"ח רצה ב', מחצית השקל שם, מ"ב סק"ז. וראה להלן שער ה' אות ח'.

ד. הברכות בראייתו

1. שחלק מחכמתו ליראיו, שו"ע או"ח רכ"ד ו'.

2. שהחיינו, שו"ע או"ח רכ"ה א' ומ"ב סק"ה ורכ"ג סק"ב.

ה. בערב שבת ויו"ט

עירובין מג: (אינו בא), רש"י ד"ה מפני, וריטב"א. פסחים יג. ורש"י ד"ה מפני.

ו. בשבת ויו"ט

עירובין מג: (תלוי אם יש תחומין למעלה מעשרה), טור או"ח רצ"ה ודרישה, רמ"א שם ומ"א סק"א.

תוסי' עירובין מג: ד"ה האי (קודם הסעודה אינו בא), מהרש"א שם ומהר"ם. מרומי שדה שם (כל היום אינו בא). רש"י פסחים יג. ד"ה לא (אין ראיה שלא בא קודם הסעודה).

ז. מטרת ביאתו

1. לבשר הגאולה – פסיקתא רבתי פרשה ל"ה ד', ספרי ר"פ וזאת הברכה, תנא דבי אליהו רבא אמצע פ"ח הובא בתוסי' ב"מ קיד: סד"ה מהו. רש"י עירובין מג: ד"ה לפני, תוסי' שם ד"ה דלא. רש"י ויקרא כ"ו מ"ב (יעקב לקח משכון אות ו') ראב"ד עדיות פ"א מ"ז. טור או"ח רצ"ה בשם המנהיג ומ"ב שם סק"ז. אורחות חיים מלוניל הבדלה ס"י כ"ז. הגדת מהר"ל בשפוך חמתך. הח"ח באגרות ומאמרים ו'.

פלתי קי"א בסוף קונטרס בית הספק, ומהר"ם שיק יו"ד רי"ג (באחישנה לא יבא לבשר).

2. לעשות שלום בעולם – עדיות פ"ח מ"ז, ראב"ד שם (שלום בין ישראל לאומות). רמב"ם מלכים י"ב ב'.

3. להשיב בתשובה – רש"י מלאכי ג' כ"ד, אבן עזרא שם רד"ק אלשיך (אין לירא פן ביום הקץ לא נשוב בתשובה, כי אליהו יחזיר בתשובה באופן שיבוא הגמר טוב) מלבי"ם ומצודות. מאירי עדיות פ"ח מ"ז.

רד"ק ישעיהו נ"ט ט"ז (רוב ישראל ישובו בתשובה אחר שיראו סימני הגאולה, חוץ מהפושעים והמורדים והם ימותו בדרך ע"ש).

4. לברר ספיקות בהלכה – ברכות לה : (לכשיבוא אליהו). עדיות פ"ח מ"ז (להשוות המחלוקת) ראב"ד שם, תוי"ט (תשבי יתרץ קושיות ואבעיות), שושנים לדוד שם. מנחות מה. (אליהו עתיד לדורשה). בכורות כד. (מורה צדק) ורש"י ד"ה עד שיבוא. יד רמ"ה סנהדרין נא : (כשיבוא משיח אליהו בא עמו ויורה צדק). בית אלוקים למבי"ט שער היסודות פרק ס' (רק אליהו יכול לברר). חוות יאיר קצ"ב ס"א, פתאום יבוא סימן ו' אות א' ג'.

תוי"ט יומא פ"ה סוד"ה מקרן מזרחית. שו"ת חוות יאיר קצ"ב ס"א. מראית העין לחיד"א יבמות צ"ו בשם ספר קנה ופיה"מ. ספר המפתח ברמב"ם מלכים י"ב סוף ה"ב. אני תלמודית ערך אליהו.

5. יסמוך את הסנהדרין – תוי"ט סנהדרין א' ג' ד"ה סמיכת זקנים, רדב"ז סנהדרין ד' י"א, ובמלבי"ם י"ב ב', תומים א' סס"ק ב'.

6. יגלה אפר פרה – מכילתא ומכילתא דרשב"י סוף פ' בשלח (וכן צנצנת המן ומקלו של אהרן).

7. יחזיר מציאות – משנה ב"מ לז.

8. ימשח את המשיח למלך – רמב"ן מלחמות ה' פרק כ"ד.

9. תחיית המתים – ר"ן, רש"י בירושלמי שקלים סוף פ"ג (אליהו בא לצורך תחיה"מ), שקל הקודש בשקלים שם.

ח. מהיכן יגיע

האם מהשמיים או מהארץ, עיין בסוגיית ביאת אליהו והמשיח (עירובין מ"ג:).

ט. היכן יתגלה

עירובין מג : (בבי"ד הגדול), ריטב"א שם ויעב"ץ. חת"ס ח"ו צ"ח ד"ה ועד"ז (במקום בי"ד הגדול).

ר"ה לא : (בי"ד יהיו בטבריה), רמב"ם סנהדרין י"ד ב', חיד"א פתח עינים בר"ה שם.

י. כולם יהיו עבדים לישראל

עירובין מג : בן יהודע שם, אגרו"מ או"ח ח"ד פ"א (יהיו עבדים מפחד הגאולה). פסיקתא רבתי סוף פרשה ל"ז, ילקו"ש ישעיה תצ"ט.

יא. אליהו חייב במצוות

הגהות יעב"ץ עירובין מג, תומים א' סס"ק ב', תרוה"ד ח"ב ק"ב. חת"ס ח"ו צ"ח ד"ה אבל (תלוי האם מגיע עם גוף או רק עם נשמה).

בכל ענין זה : אוצרות אחרית הימים ח"א פרק ו'. חוברת מ"מ בסוגיית ביאת אליהו ומלך המשיח (מכון תורת הקרבנות).

שער ה: מלך המשיח

א. המקור

ישעיה י"א א-ב, רמב"ם מלכים י"א א', ובלח"מ וספר המפתח.

ב. שמו

סנהדרין צח: (כמה דעות), אברבנאל בספרו ישועות משיחו דף מ"ז.

ג. בכל דור

ברטנורא בפירושו למגילת רות (כל דור יש מי שראוי), חת"ס ח"ו צ"ח ד"ה הריני נזיר, פרי צדיק דברים אות י"ג, שדי חמד פאת השדה מערכת א' כללים ע'.

רמב"ן ספר מלחמות ה' פרק כ"ד (נעשה משיח כשמגיע הזמן), ר"ח ויטאל בספר ארבע מאות שקל כסף דף עח:

ד. פתאום יבא

מלאכי ג' א', ומצודות. מדרש פרקי היכלות פרק ל"ו. סנהדרין צז. (בהסח הדעת). מגיד מישרים פרשת צו. תרגום אונקלוס שיה"ש א' ח'. שומר אמונים מאמר הגאולה פ"י.

ה. אופן ביאתו

סנהדרין צח. (זכו – עם ענני שמיא, לא זכו – עני ורוכב על חמור), אוה"ח במדבר כ"ד י"ז (תלוי בעיתה ואחישנה). הגר"א בתיקו"ז ע"ה ע"א ד"ה יתער (יתגלה ואח"כ יתכסה).

ו. תקיעת שופר

ישעיה כ"ז י"ג, תנא דבי אליהו זוטא פרק כ"ב ח' (תקיעה בעת שמגלה משיחנו), ספרי בהעלותך פרק ע"ז, ר"ה יא: במהרש"א (שופר מורה על גאולה), חת"ס ח"ו צ"ח (האם תקיעה ממש או לשון פרסום). ועיי לקמן שער ח' אות ו' – תקיעת שופר.

ז. מקום התגלותו

1. בבי"ד הגדול - רשב"י ערובין מג: ד"ה כיון, תוסי רבינו פרץ שם, תומים א' סס"ק ב'.

2. מגיע לכולם - שפ"א עירובין שם, ואגרו"מ יו"ד ח"ד כ"ה.

3. גג ביהמ"ק - פסיקתא רבתי סוף פרשה ל"ז, ילקו"ש ישעיה רמז תצ"ט.

4. מגדל עדר - תרגום יב"ע בראשית ל"ה כ"א.

5. בגליל - רדב"ז סנהדרין ד' י"א, י"ד י"ב, זוה"ק וירא קיט. שמות ז: ויקהל רב.

ח. מצווה לקבל פניו

עירובין מג: (מוכח בהו"א שאינו מגיע בער"ש מפני הטורח), ברכות נח. (לצאת לקראת מלכים), ורש"י ד"ה שאם יזכה, מ"ב רכ"ד י"ג (לבטל תורה לראיית מלך), סוד שיח (רי"מ שטרן) עמ' ר"ל, ספר המנהיג הלי' פסח ב' (להשאיר דלת פתוחה בליל הסדר שנצא מהר לקראתו).

ט. הברכות בראייתו

1. שחלק מחכמתו ליראיו, מנחת שלמה ח"א צ"א כ"ז.

2. שחלק מכבודו ליראיו, מנחת שלמה שם.

3. שהחיינו, שו"ע או"ח רכ"ה א', ומ"ב סק"ה.

4. אשר גאלנו, לב חיים ח"ב מ"ב.

י. אותות ומופתים

רמב"ם מלכים י"א ג' (אינו צריך לעשות מופתים), ראב"ד (חולק), כס"מ ולח"מ וספר המפתח. אוה"ח במדבר כ"ד י"ז (תלוי בעיתה ואחישנה).

יא. גדלותו

מדרש תנחומא תולדות סיי י"ד, ילקו"ש ישעיה רמז ת"מ (גדול ממה). רמב"ם תשובה ט' ב' (נביא קרוב למה, וגדול משלמה). עקידת יצחק פרשת וישב שער כ"ח (בנבואה משה גדול). אברבנאל ישעיה נ"ב י"ב, יערות דבש ח"ב דרשה שניה.

יב. מטרת ביאתו

1. גילוי מלכות ה' בעולם – יערות דבש ח"א דרוש א' עמ' כ', הח"ח בליקוטי אמרים פי"א בהגה, ועיי לקמן שער ו' אות ה' מס' 1.

2. מלך על ישראל ויהודה – רמב"ם מלכים י"א א' ועיי מקורות וציונים וספר המפתח. שו"ת חיים שאל ח"א צ"ז.

3. בונה מקדש – רמב"ם מלכים י"א א' ד', ועיי לקמן שער י"א אות ד'.

4. מקבץ נדחי ישראל – רמב"ם מלכים י"א א' ד', ועיי לקמן שער ח' אות ג'.

5. יכוף ללכת בדרך התורה – רמב"ם מלכים י"א ד'. ועיי לקמן שער י"ג אות ה'.

6. יכרית את עמלק – ע' לקמן שער ז' אות ב'.

7. יורה צדק – בכורות כד. ורבינו גרשום. זבחים מה. (הלכתא למשיחא), תשב"ץ ח"ג ל"ז ח'. ישעיה י"א ג', סנהדרין צג: (דן ברוה"ק), ראב"ד מלכים י"א ג', לח"מ וספר המפתח. חוות יאיר קצ"ב ס"א (במוסגר), פתאום יבוא סימן ו' אות א' ג'.

8. יורה את העמים ללכת בדרך ה' – רד"ק ומצודות ישעיה נ"א ד'.

9. יתייחסו על פיו – עדיות פ"ח מ"ז קידושין עא. עב:, רמב"ם מלכים י"ב ג' וספר המפתח.

בכל ענין זה: אוצרות אחרית הימים ח"א פרק ז' ופרק ט"ו, ח"ב פרק ב' אות ד' (מדרשים). אורות ונתיבות ח"ג פרק י' (מעלתו, אופן התגלותו, סימני מלך המשיח). חוברת מ"מ בסוגיית ביאת אליהו ומלך המשיח (מכון תורת הקרבנות).

שער ז: מלחמת גוג ומגוג

א. בנביאים

יחזקאל פרקים ל"ח ל"ט, זכריה פרקים י"ב י"ג י"ד, ירמיה פרק ל' (והרד"ק בפסוק ז'), דניאל פרקים י"א י"ב, יואל פרק ד', תהלים פרק פ"ג ובספורנו.

ב. גוג ומגוג

יחזקאל ל"ח ב', רש"י רד"ק ומצודות (גוג שם המלך, מגוג שם האומה). יומא י. רבינו חננאל ומהרש"א. ירושלמי מגילה א' ט'. ערוך ערך גרממא. רד"ק יחזקאל ל"ח ח' ומלבי"ם ל"ח י"ז (שמם ישתכח). תרגום יב"ע דברים ל"ד ג', תרגום ישעיה י"א ד' (ארמילוס הרשע).

ג. הזמן

1. לפני ביאת המשיח - ויקרא רבה צו ט' ו', ויפה תואר שם. סנהדרין צז. (בשביעית מלחמות).
2. בתחילת ימות המשיח - רמב"ם מלכים י"ב ב' ובאגרת תימן. ע"ז ג', רד"ק זכריה י"ב ב' וביחזקאל ל"ח א'. הרס"ג באמונות ודעות מאמר שמיני אות ו'. שו"ת חת"ס ח"ו צ"ח ד"ה שאני. רמב"ן שיה"ש ח' סוף י"ב, מלבי"ם יחזקאל ל"ח י"ז ובסוף עובדיה.
3. יתחיל לפני המשיח וימשיך אחרי - מהרש"א סוכה נב. ד"ה על. מדרש ויושע מובא במחנה ישראל פכ"ד.
4. בתשרי - טור או"ח ת"צ (תח"ימ בניסן וגוג ומגוג בתשרי), רע"ב מגילה ג' ה' (בסוכות).

ד. המלחמה

1. יבאו כל הגוים על ירושלים - יחזקאל ל"ח ד-טז, זכריה י"ב ג', י"ד א' ב'. זוה"ק בראשית נ"ח (יקומו כל המלכים שמתו). הגר"א באדרת אליהו מהדורה חמישאה בלק בפסוק ועינו אשור. מדרש תנחומא סוף קורח (שבעים אומות).
2. יעלו שלוש פעמים - מלבי"ם יחזקאל ל"ח ב', ובזכריה י"ב ה' ו', י"ד א' ב' (רק בפעם השלישית יצליחו). לב אליהו שמות פרשת יתרו עמי קע"ב.

ה. מטרת המלחמה

1. שיכירו מלכות ה' - יחזקאל ל"ח ט"ז וכ"ג, תנחומא ראה ט', רד"ק יחזקאל ל"ח ד', מלבי"ם ל"ח ט"ז, רד"ק זכריה י"ד א' ט'.
2. נקמה בגויים - רש"י יחזקאל ל"ח ח', מלבי"ם שם ל"ח ג' ח', ובזכריה י"ב ב'. תנא דבי אליהו פרק ה'.
3. לצרף את ישראל - זכריה י"ג ט' ורש"י ומצודות, אבן עזרא ומלבי"ם. ע"ז ג'.
4. להחזיר את ישראל בתשובה - רד"ק ישעיהו נ"ט י"ט, וע"ש פסוק ט"ז, ראה לעיל שער ג' אות ז' מס' 3.
5. מיתת הרשעים - ספורנו תהלים ק"ז במלחמת גוג ומגוג ימותו הרשעים שלא עשו תשובה בקיבוץ גלויות (ולפי"ז מוכח שקיבוץ גלויות קודם לגוג ומגוג).

ו. יתקעו בחצוצרות

ספרי במדבר י" ט'. במשך חכמה שם כתב שהם החצוצרות של משה שנגנזו, וכן כתב בפענח רזא שם. ועיין מקור החכמה על המש"ח שם הערה ז'.

ז. סגולה להנצל

1. להצפין התורה ולקיימה - בראשית רבה פרשת וישב.
2. שלוש סעודות בשבת - שבת קיח.
3. התבדלות מהגויים – הגר"נ ואכטפויגל (ברשימות חנוכה) בשם המהרי"ל דיסקין.

בכל ענין זה: אוצרות אחרים הימים ח"א פרק ה', ח"ב פרק ב' אות ב' (הרבה מדרשים). חבלי משיח בזמנינו פ"ה ופ"ו. קץ הימין ח"א שער ג' ענין ט' י', ח"ב שער א' ענין ו', ח"ג שער ד' ענין ט', ח"ד שער ב' ענין ו' (ועי' מפתח עניינים בסוף ח"ב עמ' תל"ב – תל"ד). אהל משה (בדי נחמה) ביאת המשיח פרק י"ט. מצמיח ישועה חלק ה' מאמרים ה – ט.

שער ז: מחיית עמלק

א. המצווה

רמב"ם סהמ"צ עשה קפ"ח, הלכות מלכים פ"ה ה"ה.

ב. על מי החיוב

1. על המלך – סנהדרין כ: (להעמיד מלך תחילה), יראים ס"י תל"ה, מלכות בית דוד ס"י ד'. רמב"ם מלכים י"א ד' (יילחם מלחמות ה'). שבט מיהודה סימנים לב – לד (על ידי מלך המשיח). ר' צדוק בספרו ישראל קדושים דף לו. (ע"י משיח בן יוסף).

2. על כל ישראל – חינוך תר"ד.

בענין זה: קץ הימין חלק ג' שער ד' ענין א-ג, (ובמפתח נושאים בסוף ח"ב עמ' ת"נ – תנ"ב).

שער ח: קיבוץ גלויות

א. המקור

יחזקאל ל"ז כא – כג, ל"ט כ"ז כ"ח. ישעיה י"א י"ב. מיכה ד' ז'. תהלים קמ"ב.

ב. הזמן

1. לפני בנין ביהמ"ק – בתפלת שמו"ע (תקע בשופר, ולירושלים עירך), ברכות מט., מהרש"א מגילה יז: ד"ה וכיון. מלבי"ם ישעיה מ"ט י"ב, אבן שלמה י"א א' (קיבוץ גלויות בעצרת, ובנין ביהמ"ק בסוכות).

2. אחרי בנין ביהמ"ק – רמב"ם מלכים פי"א א' ד', מלבי"ם ישעיה נ"ב ז'. זוה"ק תולדות קלט. מדרש משנת רבי אליעזר פרשה שלישית (עמוד 49).

3. רמב"ן שיה"ש ח' י"ב (י' שבטים לפני בנין ירושלים, ובי' שבטים אחריו).

4. לפני גוג ומגוג – לעיל שער ו' אות ה' מס' 5.

ג. מי יקבץ

1. הקב"ה – מדרש ויושע, מובא במחנה ישראל פרק כ"ד.

2. המשיח – מדרש שיר השירים רבה ב' ז', רמב"ם מלכים י"א א' ובספר המפתח. רמח"ל במאמר הגאולה אות כ"ו (יצאו מהגלות ומשיח לפניהם עד שיגיעו לא"י וירושלים), רמב"ן שיה"ש ח' י"ב. מסכת כלים של בית המקדש סוף משנה ט' במשנה י"ב אחר שיתגלה משיח יתקבצו כל ישראל ויעלו בגדולה לארץ ישראל (ואח"כ יתגלו כלי המקדש).

3. משה רבינו – רמב"ן האמונה והבטחון פי"א. הגר"א באבן שלמה י"א א'.

ד. שתי קיבוצים

עבודה תמה שער ח' (מובא בספר הליקוטים ברמב"ם מלכים י"א א'), קץ הימין ח"ב עמ' כ"ג, אחרית כראשית ח"ב פרק ט' י'. ועיי לעיל שער ב' אות ה' – פקידה וזכירה, ורמב"ן ורמח"ל בסמוך אות ה'.

ה. עשרת השבטים

1. האם יחזרו – סנהדרין קי: (מחלוקת האם יחזרו), ילקו"ש דברים כ"ט, ילקו"ש שיה"ש א'. תוספתא סנהדרין סוף פי"ג (יחזרו). מגילה יד: ערכין לג. (ירמיהו החזירם), רש"י סנהדרין קי: ד"ה אין (ירמיהו החזיר רק מקצתם).

2. סדר החזרה – רמב"ן בסוף שיה"ש ח' י"ב ואבן שלמה י"א ב' (עשרת השבטים יגאלו קודם ע"י משיח בן יוסף, ובי' שבטים ע"י משיח בן דוד). הגר"א בשיה"ש ו' ד' (י' השבטים, יהודה, ודור המדבר), רמח"ל במאמר הגאולה אות מ"ג (בי' השבטים ע"י משיח בן יוסף, ועשרת השבטים ע"י משיח בן דוד). סידור אשי ישראל (באבני אליהו על תקע בשופר) ג' קיבוצים ע"ש.

ו. תקיעת שופר

ישעיה כ"ז י"ג (יתקע בשופר, ובאו האובדים), תוספתא סנהדרין סוף פי"ג, פרקי דר"א ל"א (מאילו של יצחק, יהיה בגודל אלף אמה), תנא דבי אליהו זוטא פכ"ב ח', תפילת שמו"ע (תקע בשופר וכו' וקבץ נדחינו וכו'). מאמר הגאולה לרמח"ל אות צ"ז (יתקע בשופר גדול). מדרש רשב"י (באוצר המדרשים) עמ' תקכ"ה (גודל אלף אמה ומיכאל יתקע בו). מדרש אותיות דר' עקיבא (עמ' ל"ו) הקב"ה יתקע בו, וכן הוא בספרי בהעלותך סימן ע"ז. טעמא דקרא ישעיהו כ"ז י"ג (חשבון השופר אלף אמה), ועיין סידור הגרמ"ק בתקע בשופר.

ועיי לעיל שער ה' אות ו' – תקיעת שופר, ולהלן בתחיית המתים שער ט"ו.

ז. הדרך

מדרש רשב"י (דרך מדבר יהודה). פסיקתא רבתי פרשה ל"ב י' וילקו"ש ישעיה מ"ט ט' תס"ט (במחילות עד הר הזיתים). מדרש שוחר טוב מ"ח, ילקו"ש תש"ס (בכנפי נשרים).

ח. הגויים יביאום

ישעיה ס"ו כ' ורד"ק, מדרש שוחר טוב פ"ז, ילקו"ש תתל"ח, רס"ג במאמר הגאולה, ר' האי גאון בטעם זקנים דף נ"ט.

ט. במהירות

צפית לישועה פרק ב' הקב"ה מכין הכל קודם, כדי שהקיבוץ יהיה במהירות כמו ענן שרץ מהר!

י. בזכות עסק התורה

ב"ב ח. (גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם), ויקרא רבה ז' ג' (בזכות המשנה), בית הלוי פרשת בא.

יא. שירה

ירושלמי שביעית ו' א' הגלויות כשיתקבצו ישירו בטורי אמנון, ועיין ביאור נפלא בפירוש מלך שלם (בילקוט מפרשים הנדמ"ח) בירושלמי מע"ש ה' ב. מאמר הגאולה לרמח"ל.

יב. הצדיקים שציפו לישועה: בזמן ביאת המשיח ובנין ביהמ"ק יהיה תחית המתים מיוחדת לצדיקים שציפו לישועה ויגיעו בקיבוץ הגלויות, עיי להלן שער ט"ו אות ב'.

בענין זה: אוצרות אחרית הימים ח"ב פ"ב אות ג' (מדרשים). חבלי משיח בזמנינו פרק ב'.

שער ט: ארץ ישראל

א. יחלקו לשבטים

יחזקאל מ"ה מ"ח.

ב. יתווסף קיני קניזי וקדמוני

בראשית ט"ו י"ח – כ"א. ב"ב נו. רשב"ם ד"ה חייב. ירושלמי שביעית ריש פ"ו (מחלוקת מה הם הארצות). רמב"ם מלכים י"א ב', רוצח ח' ב' וכס"מ, שמייטה ויובל י"ג.

בענין זה: אני תלמודית ערך ימות המשיח אות ד'.

שער י: בנין ירושלים

א. המקור

ברכות מט. (בזמן קיבוץ גלויות).

ב. תתרחב

מדרש שיה"ש פרשה ז' י"א, ילקו"ש ישעיה תק"ג בשם פסיקתא דר"כ (עתידה להיות כמו כל ארץ ישראל), הובא במהרש"א מגילה כ"ט א' ד"ה עתידין.

ספרי דברים א' (עד דמשק), ב"ב עה: (להוסיף אלף טפף גינואות). מהרש"א פסחים נ' ע"א יהיה חומת אש סביב ירושלים שתתרחב (בארץ יהודה). עיין משמר הלוי סימן צ'.

פסיקתא רבתי פרשה ל"ו ב' (תגבה ג' פרסאות).

ג. עושרה

ב"ב עה. סנהדרין ק. (אבנים טובות ומרגליות), ילקו"ש ישעיה תע"ח, פסיקתא רבתי א' ג', פסיקתא דר' כהנא קל"ז.

ד. תאיר לכל העולם

ילקו"ש ישעיה ס', ב"ב עה.

ה. קידוש ירושלים

קידוש ירושלים תלוי במחלוקת רמב"ם וראב"ד האם קידשה לעת"ל.

קידוש בלחמי תודה (רמב"ם ביה"ב פ"ו) נתבאר בסוף דיני לחמי תודה.

בענין זה: אוצרות אחרית הימים ח"ב פ"ד אות ו' (מדרשים), ח"ג פרק ט'. אחרית כראשית ח"ב פרק י"א. ספר ירושלים עיה"ק (תשפ"ד).

שער יא: בנין בית המקדש

א. המקור

ישעיה ב' פסוק ב – ג, מיכה ד' א'.

ב. המקום

רש"י יחזקאל מ"ח ח' (במקום של בית שני), פרקי דר"א פרק נ"א (כל שער יעלה במקומו) ורד"ל שם. רש"י ב"ב ככה. ד"ה ואגב.

מדרש שיה"ש פרשה ז' י"א (ביהמ"ק יהיה גדול כמו כל ירושלים), מהרש"א מגילה כט. ד"ה עתידים (יתחברו כל הבתי כנסיות שהיו בעולם).

ג. הזמן

1. לפני ביאת המשיח – ירושלמי מע"ש פ"ה ה"ב, ובבאור הגר"א פני משה ומהר"א פולדא. הובא בתו"ט מע"ש ה' ב', גבו"א תענית יז., מנ"ח קני"ב ט', יד דוד מנחות עו., משך חכמה שמות י"ב ב'. מהר"ם שיק יו"ד רי"ג ד"ה ויותר נראה (הירושלמי רק באחישנה).

מגילה יח. (כיון שנבנית ירושלים בא דוד), וברש"י ד"ה אחר. רש"י מע"ש ה' ב' ממדרש הנעלם (בנין בהמ"ק קודם לקיבוץ גלויות).

2. אחרי ביאת המשיח – רמב"ם מלכים י"א א' וספר המפתח, מעשה הקרבנות ב' י"ד. ראב"ד ביאת מקדש א' ז' (כשיבנה המקדש יהיה שם מצרף ומטהר). רד"ק ומצודות ישעיה ב' ב' ומיכה ד' א'.

סנהדרין כ: (להעמיד מלך ולבנות ביהמ"ק), מהרש"א מגילה יח. (כך יהיה לעת"ל), זבחים מה. (הלכתא למשיחא), זבחי אפרים שם ד"ה איברא וד"ה אמנס ראיתי, כלי חמדה פרשת שמיני ג'. ילקו"ש שמואל א' רמז ק"ו ומדרש שמואל פי"ג (עד שיבקשו מלכות שמים דוד מלכם וביהמ"ק), הובא ברש"י ורד"ק הושע ג' ה' וב"י או"ח קפ"ח ג'.

עבודה תמה שער ז', שאילת דוד בריש קונטרס דרישת ציון וירושלים.

3. אחרי תח"מ – יומא ה: (כשיבנה יהיו משה ואהרן), תוס' פסחים קיד: ד"ה אחד, יפה תואר בבראשית רבה כ"ו, רש"י מע"ש פ"ה מ"ב. ועי' שער ט"ו אות ב'.

ד. מי יבנה

1. מהשמים – רש"י סוכה מא. ד"ה אי נמי, תוס' שם, וריטב"א. רש"י ר"ה סוף ל. ד"ה לא צריכא, תוס' שבועות טו: ד"ה אין בונין. ראב"ן ר"ה ל. בדין יום הנף.

תנא דבי אליהו פי"ח (עתיד הקב"ה לבנותו) ובפרק ל' י"א. מדרש ויושע (הקב"ה יוריד מהשמים), מנ"ח קני"ב ט', הרס"ג באמונות ודעות. הח"ח בשם עולם ח"א פי"ז מזוהר פ' פנחס; ובמחנה ישראל פרק כ"ו (בענין שני בתי מקדשים שלעתיד). מדרש תהלים צ' בסופו. הגר"פ על הרס"ג ח"א עשה י"ג.

2. המשיח יבנה – רמב"ם מלכים י"א א' ומקורות וציונים וספר המפתח. מאירי סוכה מא., תוי"ט בהקדמה למדות, ותפא"י שם. תרגום ישעיה נ"ג ה', וזכריה ו' י"ב. סוכה נב: (ארבעה חרשים) ורש"י. חזון נחום ח"א מ"ח ג'. ויקרא רבה ט' ו'.
3. הגלויות יבנו – ירושלמי מגילה א' י"א. שם עולם ח"ב ס"פ י"ד (יכול להיות שהקב"ה יתן בלב האומות להטיב עם ישראל כמו כורש). מהרי"ל דיסקין שיבנו את השערים של המקדש.

ה. כלי השרת

1. ימצאו מה שנגנו – יומא נג: ורמב"ם ביהב"ח ד' א' (הארון נגנו), במדבר רבה ט"ו י' (המנורה והארון נגנו ויחזרו), אבות דר"נ מ"א י"ב (אהל מועד נגנו עם כליו), תנא דבי אליהו רבא י"ח (המשכן יתגלה).
- מס' כלים של ביהמ"ק שנכתב ע"י חגי וזכריה – מובא בהקדמת רב פעלים לר"א בן הגר"א ובספר מנחת יוסף (כלי המקדש הבגדים והאוצרות יתגלו בביאת משיח בן דוד), עזרת כהנים מדות ד' ז' (עמי רמ"ב).
2. יחזרו מבבל – אוצר מדרשים ערך משיח (משיח בן יוסף יוציא את כלי הקודש שבבית המלכות).

ו. מעלותיו

שערי בית השם (ר"י סטפנסקי), קונטרס בית קדשנו ותפארתנו (ר"י רובינשטיין).

ז. ביהמ"ק רוחני

במדרש כתוב שירד ביהמ"ק רוחני על הגשמי, עיין שם עולם ח"ב, מעשי למלך ביה"ב אי י"ד סק"ב, אגדת אליהו בירושלמי מע"ש ה' ב' (בתחילה גשמי ואח"כ בתחיה"מ רוחני), הקדמה לספר עזרת כהנים למס' מדות, משנה הלכות ח"ז קע"ו בשם הגרש"ק (יבנו את ביהמ"ק ואח"כ ירד מאש), לב אהרון ב'.

ח. יום טוב – העמק דבר במדבר ז' ט"ז בהרחב דבר שם (יום בנין ביהמ"ק נחשב יו"ט וצריך להקריב שלמי שמחה).

בענין זה: אני תלמודית ערך ימות המשיח אות ג', אחרית כראשית ח"ב פרק י"ג.

שער יב: הקרבת הקרבנות

א. האם יוכלו להקריב מיד

קונטרס 'פתאום יבוא' סימן ה' (י"ח דברים שיש לדון האם מעכבים להקריב מיד).

ב. הלכות ההקרבה

ספרים וקונטרסים רבים נכתבו בהלכות הקרבת הקרבנות.

חוברת 'מפתח נושאים' על כל עבודת הקרבנות בביהמ"ק, מחולק לפי נושאים, ומפורט בכל חלק מה נכתב להלכה, והיכן נכתב (ניתן להשיג במכון תורת הקרבנות).

ג. הבאת החטאות שהתחייבו

שבת יב: (רי"ש כתב בפנקסו שיביא חטאת), הובא במ"א שלי"ד ל"ג, יד אליהו כ"ט בשם השל"ה, שע"ת או"ח תר"ג, בני יששכר מאמרי ר"ח בשם הרמ"ע מפאנו, מכתבי הח"ח – אגרות ומאמרים ה'. יומא פ. (מוכח שצריך לכתוב בפנקסו), חת"ס ושפ"א שם. תוס' שבועות כו. ד"ה את. תשב"ץ ח"ג נ"ח (מלך המשיח יורה לכל אחד חיובו), לב חיים או"ח ח"א ל'.

ד. האם קריאת פרשת חטאת פוטר

1. לא פוטר – חקרי לב או"ח ב', החיד"א ביוסף אומץ סי' ס"ה ובפני דוד ויקרא ג', לב חיים ח"א כ"ט, הח"ח בתורה אור פ"א בהגה, דרך פקודיך בהקדמה אות ז', תורה תמימה ויקרא ו' י"ח, הר צבי או"ח א' א', יד אליהו כ"ו, תורה לשמה ק"כ, הערות הגריש"א שבת יב:, שע"ת לרבינו יונה שער ד' י"ד.

2. פוטר – שבת של מי שבת יב: בשם יפה תואר, בן יהודע שם. החיד"א בספרו ראש דוד פרשת צו בשם צמח דוד, לב חיים או"ח כ"ט בשם כמה אחרונים. ועיי בתורתו יהגה ח"א פ"ט ס"ג ה', ישועות יעקב או"ח א'.

ה. השלמת כל המוספין

1. ישלימו הכל - ספר המנהיג הלכות הלל ור"ח אות מ', מגיה שם מהרס"ג. בני יששכר מאמרי ר"ח מאמר ג' אות ג' ח' ומאמר ג' אות א' בשם הרמ"ע מפאנו (כל שבת ור"ח ישלימו קרבנות של אותו מוסף), בא"ח שנה ב' ויקרא אות י"ט.

2. רשות ולא חיוב - טעם הצבי פי' תצוה ד"ה את הכבש, נפש חיה או"ח רפ"ו ג', שו"ת מנחת סולת ח"ב ס"ס ט'.

3. ישלימו רק תמיד - טל תורה ברכות כו. יומא מו., ובספרו אמרי יושר קכ"ב ג'.

4. ישלימו רק שעיר ר"ח – נשמת חיים או"ח ק'.

שער יג: ימות המשיח

א. הזמן

סנהדרין צט. (כמה דעות), תנא דבי אליהו פרק כ"ב.

כימות ענינתנו - תהלים צ' ט"ו (שמחנו כימות ענינתנו) וברש"י שם. רמח"ל ריש מאמר הגאולה (שמחנו כימות ענינתנו לא בשנים אלא באיכות, האור של כל הימים גנוז באוצרות ובגאולה יפתח ויצא הכל יחד ויהיה שמחה שלא היתה), מאירי בתהלים צ' ט"ו (כמו הפלגת הצרה כך הפלגת השמחה).

הימים יתארכו – דרשות חת"ס ח"ג דף פ"ה ד"ה עוד וד"ה כתיב, ית"ס בראשית דף רמ"ג ד"ה בין.

ב. לא יהיה שעבוד מלכויות

ברכות לד:, שבת קנא:, פסחים סח., סנהדרין צט:, רמב"ם מלכים י"ב ב'.

ישעיה מ"ט כ"ג (מלכים אומניד), עירובין מג: (כולם עבדים לישראל), ילקו"ש ישעיה תצ"ט (לכל אחד אלפים שמונה מאות עבדים), פסיקתא וילקו"ש ישעיה נ"ד מובא במחנה ישראל פכ"ה (יהיו אבנים טובות ומרגליות).

ג. לא יחסר כלום

כתובות קיא:, רמב"ם מלכים י"ב ה' (הטובה מושפעת והמעדנים כעפר), מהר"ל נצח ישראל פ"נ (יצאו פירות ביום שיטעו). הגר"א ישעיה ב' ד' (ע"י שהזרים יעשו לישראל המלאכות הגופניות, יכינו לבבם לשלימות התורה).

ד. ביטול יצה"ר

יחזקאל ל"ו כ"ו, שבת קנא: (ימים שאין בהם חפץ), הח"ח בצפית לישועה סוף פרק א', ובחומת הדת סוף פרק ז'. רמב"ם תשובה ט' ב'. רמב"ן דברים ל' ו', ובספר הגאולה. תנא דבי אליהו פ"ד (חיים בלי יצה"ר), פ"ה ופ"כ. (אמנם י"א שיתבטל רק בתח"מ או באלף השביעי).

ה. תרבה החכמה ונבואה

ישעיה י"א ט' (מלאה הארץ דעה), יואל ג' א' (אשפוך רוחי על כל בשר ונבאו בניכם). רמב"ם תשובה ט' ב', ומלכים י"ב ה' (יעסקו בתומ"צ, וירבו חכמה). הרס"ג באמונות ודעות מאמר ח' פ"ו (רואים אור השכינה ותחול נבואה), רד"ק ישעיה נ"ב ח' (תשוב הנבואה יותר משהיתה). כד הקמח סוף גאולה (ב) – כולם יהיו נביאים, רמח"ל כללים ראשונים ס"י כ"ג. רמב"ן ויקרא כ"ו ו', מהר"ל נצח ישראל פרק נ' (כאדה"ר קודם החטא).

ו. בילע המוות - רמב"ן בסוף שער הגמול (בדור המשיח), ויכוח הרמב"ן ס"י ל"ט. תנא דבי אליהו ה' א' (בימות בן דוד יתבטל מלאך המוות). אמנם י"א רק אחרי תח"מ.

ז. סעודה לצדיקים – ראה להלן שער י"ח אות ג'. רבינו בחיי פ' בשלח (בענין המן) וכד הקמח ערך חתן על השולחן כתב שסעודה זו תהיה קוגם תחיה"מ והיא סעודה גופנית ממש ממאכלים דקים מוכנים מששת ימי בראשית, ואולי יהיה מאור העליון כמו המן במדבר.

בענין זה: שבת מוסר פרקים נ' נ"א, אהל משה (בדי נחמה) ביאת המשיח פרק כ', אוצרות אחרית הימים ח"ב פ"ב אות ה' (מדרשים), אורות ונתיבות ח"ג פרק י"א, אנצקלופדיה תלמודית ערך ימות המשיח אות א'.

שער יד: הדינים שיתחדשו

א. הדינים שיחזרו

1. זרעים – שביעית תרומות ומעשרות וחלה ינהגו מדאורייתא, ויתנו לכהן וללוי. מע"ש ובכורים יעלו לירושלים.
2. מועד – פסחים (דיני ק"פ), שקלים, ר"ה (יקדשו ע"פ הראיה), יומא (דיני עבודת יו"כ), תענית (מעמדות), חגיגה (עליה לרגל וקרבת ראייה חגיגה ושמחה).
3. נשים – יבמות (דיני ייבום), נזיר, סוטה.
4. נזיקין – סנהדרין, מכות, הוריות.
5. קדשים – כל הסדר (מלבד חולין שנוהג בזמן הזה).
6. טהרות – כל הסדר (מלבד נדה שנוהג בזה"ז).
7. יו"ט – יחזרו היו"ט של מגילת תענית, עיין חש"ל תענית יא., הגר"א או"ח סו"ס תק"פ. אמנם היד דוד וקר"א כתבו (בדעת הרמב"ם) שלא יחזור. ועיין ספר מגילת תענית בביטולה (ראובן מלך שורץ) ענף י"ט תלוי בסוגיא ר"ה יח. ברצו, ולפי"ז למשנ"ב תק"נ קיי"ל שיחזור.
8. שמיטה ויובל – יתחילו למנות מחדש, וראה משנת היובל פ"ח סעיף י"ב (עמ' נ"ו).

ב. הדינים שיתבטלו

1. מחיית עמלק – תנא דבי אליהו זוטא י"ט (שכבר נמחה) רבינו בחיי סוף פ' כי תצא (אין מצוות זכירה ומחיה).
2. הצומות – רמב"ם תענית ה' י"ח (חוץ מתענית אסתר ויו"כ).
3. אבילות החורבן – יתבטל הכל. ומותר למלאות פיו שחוק, ע' מאירי ברכות ל: ותלמידי רבינו יונה שם.
4. זכר למקדש – רמב"ם לולב ז' ט"ו.
5. ספרי הנביאים – רמב"ם מגילה ד' י"ח חוץ מאסתר. ועי' לח"מ (שלא יקראו בהם), הראב"ד חולק.
6. אין מקבלים גרים – ע"ז ג. יבמות כד: , מגיד מישרים (יושלמו כל הבירורים).
7. לכתוב תורה שבע"פ – הותר רק משום עת לעשות לה'. ועי' מועדים וזמנים ח"א בהקדמה בהערה, וחשוקי חמד חנוכה בהקדמה עמ' ה' (האם יצטרכו לגנוז כל מה שכבר כתבו).
8. ברכת דיין האמת – פסחים נ. (יברכו גם על הרעות הטוב והמטיב), ובצל"ח שם (יברכו הטוה"מ על כל הצרות שהיו במשך הגלות).

ג. תפילות

ישתנה כל נוסח התפילות בחול בשבת וביו"ט. ויקרא רבה צו ט' ז' ואמור כ"ז י"ב (כל התפלות יתבטלו חוץ מהודאה), ובפ"י מהרז"ו ויפה תואר. הובא בביאור הגר"א או"ח נ"א סעיף ט'.

רד"ק תהלים ע"ב כ' (לא יאמרו תהלים של צרות), בית אלוקים למבי"ט פרק ס"א (כל התפלות יהיו בלשון הודאה על העבר). מאור ושמש משפטים בפסו' ועבדתם.

ד. הדינים שיתבררו

כל הספיקות שיתבררו על ידי אליהו הנביא (לעיל שער ד' אות ז' 4). ועל ידי מלך המשיח (לעיל שער ה' אות י"ב 7). וכן הדינים שיתבררו וישתנו על ידי הסנהדרין, ועל ידי שאר גדולי הדורות שיקומו בתחיה"מ המיוחדת לצדיקים (לקמן שער ט"ו אות ב').

ה. מצוות בטילות לעתיד לבא

נדה סא: , ונפסק ברמב"ם כלאים יי כ"ה, טור ושוי"ע יו"ד ש"א ז'. אך לא מבואר בדבריהם האם רק בזמן המיתה או יותר. בריטב"א נדה סא: (משמע בימות המשיח), רמב"ן דברים ל' ו' (בימות המשיח). אמנם יש ראשונים שם שסוברים רק בתחיה"מ, ולרשב"א שם רק בשעת המיתה. שדי חמד מערכת מ' כלל רי"ח (מצוות עשה לא יתבטלו). יערות דבש ח"ב דף נ"א (יקיימו כאינו מצווה ועושה), צור תעודה מאמר ב'. שיחות הח"ח מכתבי הבחור רמ"פ מקוברין. ועיי רמב"ם מלכים י"א ג' וספר המפתח. ועיין שער ט"ו אות ט"ז.

ו. קרבנות יתבטלו (חוץ מתודה)

ויקרא רבה צו ט' ז', אמור כ"ז י"ב. בפ"י מהרז"ו (שלא יחטאו), יפה תואר בפ' צו (רק קרבנות יחיד יתבטלו).

ז. מועדים יתבטלו (חוץ מחנוכה ופורים)

רדב"ז ח"ב תתכ"ח (יתרבה שמחה כל הימים וכאילו יתבטלו), שדי חמד מערכת ג' אות ע"ו בהגהה.

ח. חזרה בתשובה

מהרי"ל הל' עשיית אות ז' (בימות המשיח אין מקבלים בתשובה), מהרי"ל נצח ישראל פמ"ו (רשע לא יוכל לחזור בתשובה, אבל צדיק יוכל להוסיף מעלות), ח"ח בקונטרס זכור למרים פ"ד (עיקר התשובה היא קודם ביאת המשיח), אם הבנים שמחה (טייכטהאל) פ"א עמ' ע"א (ביאור דברי המהרי"ל).

בענין זה: ימות המשיח בהלכה סי' ט', אני תלמודית ערך ימות המשיח אות ה'.

שער טו: תחיית המתים

א. מקור:

דניאל י"ב ב' (ורבים משיני עפר יקיצו), יחזקאל ל"ז יב-יד.
סנהדרין ז. צ: צא., פסחים קיח. תנחומא בשלח י.

ב. תח"מ לצדיקים שציפו לישועה

יומא ה: (בזמן חינוך ביהמ"ק יהיו משה אהרן ובניו), בראשית רבה צ"ו ה', תנא דבי אליהו פ"ג, פ"ה, ופרק ל"א.

רש"י סנהדרין נא: סוד"ה הכי, תוס' פסחים קיד: ד"ה אחד, ריטב"א תענית ל: ור"ה סוף טז:, רד"ק יחזקאל ל"ז אי ישעיה כ"ו י"ט ס"ו ה' עמוס ט' ט' תהלים צ"א ט"ז קכ"ח ו'. אבן עזרא אברבנאל ומלבי"ם דניאל י"ב ב'. מיוחס לרשב"א מנחות מה. רמב"ן ספר הגאולה שער ד', מאירי חיבור התשובה עמ' 338 (386).

המבי"ט בבית אלוקים שער התפלה פ"ז, ספר העיקרים ד' ל'. שו"ת רדב"ז ח"ב תתל"ט וח"ג אלף ס"ט ובספרו מגדל דוד דף פ"ג א'. ערוך לנר סנהדרין ז: ונדה סא:, קוב"ש ח"ב כ"ט, מועדים וזמנים ח"ה ס"ס שני"ב.

ג. זמן תח"מ הכללית

ח"י הר"ן סנהדרין צט. (בסוף ימות המשיח לכל דעה), מגיד מישרים פ' ויקהל ופ' בהר (אחרי ימות המשיח בסוף האלף השישי), שו"ת רדב"ז ח"ב תתל"ט וח"ג אלף ס"ט (תרמ"ד), דעת תבונות ס"י צ"ב (לפני האלף השביעי) ובכללים ראשונים סימן ט'.

יד רמ"ה סנהדרין צא. (יש עומדים מוקדם ויש מאוחר). טור או"ח ת"צ (בניסוף), רע"ב מגילה ג' ה' (בפסח). רמב"ן וצרור המור סוף שיה"ש (בפסוק מאתיים לנוטרים) מאתיים שנה לפני סוף האלף השישי.

ד. הזוכים לקום

1. לומדי התורה – כתובות קיא: (אור תורה מחייהו), תנא דבי אליהו פרק ה' (משכינים עצמם ללמוד תורה), זוה"ק וישב (התורה מסנגרת עליו), ש"ש בהקדמה (מי שלא מאמין שקמים ע"י התורה לא יקום), בית הלוי בהקדמה, נפש החיים ש"ד פרק כ"ד. הח"ח בחומת הדת פ"ח, ובחובת השמירה פ"ג.

2. תומכי התורה – כתובות קיא:, ברכות יז. סוטה כא. (נשים במאי זכיון), נפש החיים ד' כ"ד, הח"ח בחובת השמירה פ"ג.

3. מסירו"נ על קידוש ה' – פחד יצחק שבועות מאמר כ"ה אות י"ג י"ד.

ה. ע"י עצם הלוז

בראשית רבה כח: , ויקרא רבה י"ח, זוה"ק ח"ב כ"ח ב' ובעץ יוסף, מ"ב סימן ש' סק"ב. ועיין לעיל שער ד' אות ז' מס' 9 על ידי אליהו.

ו. המטרה

שכר לגוף ולנשמה יחד - רמב"ן שער הגמול, יד רמ"ה סנהדרין ריש פרק חלק, רבינו בחיי בראשית ב' ט"ו ובדברים ל' ט"ו, דעת תבונות מ"ב-ע"ו, בית אלוקים למבי"ט שער היסודות פנ"ג, ספר העיקרים מאמר ד' פ"ל.

ז. תקיעת שופר

רב האי גאון הובא בטעם זקנים דף ס"א, מדרש אותיות דר"ע אות ט' (הקב"ה יתקע בשופר גדול אלף אמה באמת הקב"ה), מדרש ויושע מובא במחנה ישראל פכ"ד.

ח. סדר התחיה

ירושלמי כלאים ט' ג' (מתי א"י, מתי חו"ל, מתי מדבר, האבות), זוה"ק ח"א ק"מ א' (דור המדבר, מתי א"י, מתי חו"ל).

ט. איזה גוף יקום

הגר"א משלי י"ד א' (הגוף האחרון), זוה"ק ח"א קל"א א' (כל הגופים יתלבשו יחד), האריז"ל שער הגלגולים הקדמה ד'.

י. יקומו עם לבוש

סנהדרין צ: , כתובות קיא: ותוס' ד"ה בלבושיהן (בלבוש שלבש בחייו), ירושלמי כתובות ב' ג' (בתכריכים), נדה סח: תוד"ה אמר, ראב"ד הלכות תשובה ח' ב'.

יא. המומין יתרפאו

ישעיה ל"ה ה' ו', מלאכי ג' כ'. פסחים סח: סנהדרין צא: (עומדין במומן ומתרפאין).

בראשית רבה כ' ה' (לעתיד לבא), ופרק צ"ה (אחרי תח"מ). ראב"ד הלכות תשובה ח' ב', בית אלוקים למבי"ט שער היסודות אמצע פנ"ט בשם הרס"ג, ע"ש שביאר שיקומו עם מום ואח"כ יתרפאו.

יב. אלו שיהיו חיים

רס"ג באמונות ודעות (לא ימותו), זוה"ק ח"ב ק"ח ב' (ימותו לרגע).

יג. מתי חו"ל

כתובות קיא. (מחלוקת האם יקומו בחו"ל או יתגללו במחילות), מדרש אותיות דר"ע אות ט' (דרך מחילות בקרקע), ירושלמי כתובות י"ב ג' וכלאיים ט' ג', בראשית רבה צ"ו ה', תנחומא ויחי ג'. שו"ע יו"ד שס"ג א' ב' (יתגללו), או"ז ח"ב תי"ט.

יד. כמה זמן יחיו

1. רמב"ם אגרת תחה"מ (אלפי שנים ואח"כ עוה"ב).
2. רמב"ן שער הגמול ד"ה עכשיו (לנצח נצחים), יד רמ"ה סנהדרין ר"פ חלק. רס"ג באמונות ודעות מאמר ז', רבינו בחיי דברים ל' ט"ו, כד הקמח ערך חתן קיימים נצחיים כמאלכי השרת ומתעדנים בתוך שבע חופות. ועיי שפתי חיים פרקי אמונה ובחירה ח"ב.

טו. האם צריכים הזאה

נדה ע: (ספק בגמי) ומאירי שם. צדדי הספק:

1. נגיעה בעצמם – צל"ח ערו"ל שם, שו"ת חת"ס יו"ד שלי"ז ד"ה והנה בנדה, הפלאה כתובות קיא: ד"ה שם ואמר, חזו"א כלאיים ל"א א' ד"ה שם והר"ש.
2. נגיעה בבגדיהם – חכמת בצלאל נדה ע:
3. מת בעודו טמא – מהרש"א נדה שם.

טז. מצוות בטילות

נדה סא: תוד"ה א"ר יוסף, תוס' הרא"ש ד"ה לא שנו ריטב"א שם, או"ז ח"ב תכ"א, ר"ש כלאיים פ"ט מ"ד, הרא"ה בפקודת הלויים ברכות יח., לב חיים ח"א ל"א ל"ב, קוב"ש ח"ב כ"ט. ועיין שער י"ד אות ה' (דיני המצוות בביאת המשיח), פלאות עדותיך – האיר יוסף ח"ב סימן ח'.

יז. ביטול יצה"ר

מגיד מישרים פ' בהר ופ' ויקהל (בתחה"מ אחר ימות המשיח), ריקאנטי פ' בהר בפסוק וספרת לך.

יח. האכילה

האכילה תהיה כאכילת קדשים, כללים לרמח"ל סימן ט'.

בכל ענין זה: היום לעשותם פי"ג (רמזים בתורה, טעמים לתחה"מ, הזוכים לתחה"מ). הרס"ג אמונות ודעות מאמר שביעי, אהל משה (בדי נחמה), תחיית המתים (רז"א שטיגליץ) פרקים א – כז.

שער טז: יום הדין הגדול

א. מקור

מלאכי ג' י"ט (יום בא בוער כתנור), דניאל י"ב ב' (אלה לדראון עולם).
ר"ה ט"ז י"ז (גי כתות ליום הדין), ע"ז ג: נדרים ח: (הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה).

ב. הזמן

רמב"ן בדרישה לר"ה (בתחילת תחה"מ) ובשער הגמול אות ה' (בתחילת עוה"ב), ובאות ק"י (בסוף אלף השישי), מדרש אליהו.

ר"ה טז: רש"י ד"ה ליום הדין. רבינו בחיי שמות י"ח א' (יום הדין של תחה"מ). מדרש ויושע (גי ימים אחר תחה"מ). ועי' נדה סא: רשב"א ד"ה והא דאמרינן, מאמר הגאולה לרמח"ל אות ע"ח (בסוף ימות המשיח). הח"ח (אגרות ומאמרים ד' ה', זכור למרים פ"ד) לפני בא יום ה' הגדול – הוא יום הדין הגדול.

ג. המקום

יואל ד', מדרש ויושע (בעמק יהושפט), מדרש משלי פ"י (מובא בחומת הדת פ"י).

ד. הדין

דניאל י"ב ב' (אלו לחיי עולם ואלו לדראון עולם). ר"ה טז: (גי כתות) תוס' שם (הדין האם ראוי לעוה"ב), רמב"ן שער הגמול (האם ראוי לעוה"ב). תנא דבי אליהו זוטא כ', רמב"ם הלכות תשובה ג' ה', משנת ר' אהרן ח"ב עמ' רמ"א.

ה. יום פחד ואימה

שמואל א' כ"ח ט"ו (למה הרגזתני), חגיגה ד: , מדרש תנחומא אמור ד'. אוצר המדרשים עמ' צ"ז ד"ה אלף. הגר"א ישעיה ב' י' (בימות המשיח לא יהיה פחד כ"כ, אבל בתחה"מ תגדל הפחד).

ו. סגולה להנצל

1. לימוד התורה – מדרש דניאל, מדרש אליהו.

2. שמירת שבת – מכילתא בשלח פרשה ד'.

בענין זה: אוצרות אחרית הימים ח"ב פ"ב אות ח' (מדרשים).

הגר"א בספד"צ (סוף נד:) יום הדין הגדול ואח"כ סליחה לנשארם, וזרקתי מים טהורים, ואח"כ ז' חופות, ויש עדיין אומות העולם, ואח"כ שמע"צ ישראל לבד.

שער יז: אלף השביעי

א. האם העולם חרב

1. ר"ה לא. סנהדרין צז. (דעת ר' קטינא חד חרוב).
2. אברבנאל מפעלות אלוקים ז' ג' (תלוי במחלוקת).
3. מו"נ ח"ב כ"ט (ר' קטינא דעת יחיד), שו"ת הרשב"א ח"א ט'.

ב. מהו החורבן

1. ראב"ד תשובה ח' ח' וכס"מ (חוזר לתוהו ובוהו), רמב"ן בסוף שער הגמול (הוא התחלת עוה"ב), כתבי הרמב"ן ח"א עמ' קפ"ח, ודרשות הרמב"ן. רשב"ש סי' תל"ו. הרמ"א בתורת העולה ח"ב פרק כ"ה.
2. רבינו בחיי בראשית ב' ג' (יתענגו בגוף ונפש), ריקאנטי פ' בהעלותך בפסוק וספרת לך (ילבשו מלבוש טהור כמלאכים), מגיד מישרים פ' ויקהל ופ' בהר (חרב מיצה"ר), דעת תבונות לרמח"ל אות צ"ב (אין לגוף שליטה).

ג. לאחר אלף השביעי

סנהדרין צ: (הקב"ה מחדש עולמו), רבינו בחיי במדבר י' ל"ה (בכל אלף שביעי יחרב קצת עד היובל). רמח"ל בדעת תבונות, וכן בכללים לרמח"ל סימן ט' (אלף שמיני תשיעי ועשירי).

שער יח: עולם הבא

א. מקורות

ברכות יז. (צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה), יבמות מז. (לצדיקים), פסחים סח. (עולא רמי), פסחים ב: ב"מ פג: (עוה"ז דומה ללילה ועוה"ב ליום), קהלת רבה א' ל"ו (עוה"ז דומה לע"ש ועוה"ב דומה לשבת), אבות ד' ט"ז, פסיקתא זוטרתי א' א' (עוה"ז דומה לפרוזדור עוה"ב לטרקלין).
הגרי"א בסוף ספד"צ (לעת"ל לא ישארו אלא הצדיקים ונפש הבהמית שלהם שזככו אותו לקדושה).

ב. הזמן

1. רמב"ם תשובה כל פ"ח, ובאגרת תחה"מ (רק נפשות).
2. רמב"ן סוף שער הגמול פ"ט ופ"י (בגוף ובנפש). שלי"ה בבית דוד ט"ז ב' חכמי האמת סוברים כרמב"ן. וכ"כ הרמח"ל בדרך ה' ח"א פ"ג אות י"א ובכמה מקומות. (ועי' לעיל שער ט"ו אות י"ד).
ריטב"א נדה סא: ד"ה והא, ח"י הר"ן סנהדרין צ. ד"ה תנא.

ג. סעודה לצדיקים

אבות פ"ג מט"ז, מדרש תנחומא שופטים (מיד אחרי יום הדין). מדרש אותיות דר"ע אות כ'.
ב"ב עה., פסחים קיט:, ברכות לד:, ויקרא רבה י"ג ג', מדרש תהלים י"ח, רמב"ם וראב"ד הלכות תשובה ח' ד' (האם סעודה ממש או משל) וספר המפתח.
רשב"א ח"א תקמ"ח, עקידת יצחק וישב (רמז לסודות נעלים). רבינו בחיי בספרו שולחן של ארבע (סעודות גופניות ושכליות), מהרש"א ב"ב עד: (אין מקרא יוצא ממשוטח), מדרש אליהו דרוש א'. הגרי"א באבן שלמה פ"א סעיף י"א (דעת ופנימיות התורה).

ד. יין המשומר

ברכות לד:, אבן שלמה פ"א סעיף י"א (סודות התורה), נפש החיים ש"א פכ"ב.

ה. טובות הצדיקים

שמות רבה ט"ו כ"א (עשרה דברים ע"ש). רמב"ן סוף שער הגמול בענין עוה"ב, ומזון הגוף בעוה"ב.

בכל ענין זה: אוצרות אחרית הימים ח"ב פ"ב אות ט' (מדרשים בטובות הצדיקים לעת"ל), היום לעשותם פ"ב (רמזים בתורה, שכר עוה"ב).

שיעורים בענייני הגאולה

בימים אלו ובשבת חזון ניתן להזמין שיעור מיוחד
(לבתי הכנסת שבבני ברק)

בענייני הגאולה ובית המקדש

נושאי השיעור:

חובת הציפיה לגאולה, ביאת אליהו הנביא, ביאת המשיח,
מלחמת גוג ומגוג, קיבוץ גלויות, בנין בית המקדש, הקרבת
הקרבנות, ימות המשיח, תחיית המתים ועוד.

**השיעור נמסר על פי חוברות 'שערי גאולה' ו'פתאום יבוא'
שנכתבו ע"י רבני 'תורת הקרבנות'.**

להזמנת שיעור ולקבלת החוברות
ניתן להשאיר הודעה בתא קולי: 03-5081813
או: t8429433@gmail.com